

Nr 30

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas motionerna I: 269 och II: 306 i kvarvarande delar.

Motionärer är i *första* kammaren herrar Bohman, Gösta Jacobsson, Sveningsson, Eskilsson, Kaijser, Hernelius, Yngve Nilsson och Virgin samt i *andra* kammaren herrar Holmberg, Burenstam Linder, Cassel, Eliasson i Moholm, Hedin, fru Kristensson och herr Magnusson i Borås samt fröken Wetterström (alla m).

Hemställan avser: »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t

1. framlägger förslag om införande i grundlagen av ett stadgande att medlemskap i politiskt parti endast kan vinnas genom individuell anslutning;

2. a) låter utreda frågan om införande av ett folkomröstningsinstitut på såväl riks- som kommunalplan,

b) efter utredning framlägger förslag om möjlighet för riksdagsutskotten att hålla öppna sammanträden,

c) tillsätter en allsidig utredning om det statliga och kommunala partistödets konstruktion och om andra i motionen berörda frågor som sammanhänger med partiernas finansiering,

d) överlämnar motionen till den aviserade utredningen angående den kommunala demokratin för beaktande av de i motionen anförda riktlinjerna i syfte att fördjupa den kommunala demokratin».

Den fråga som avses med punkten 1. behandlades i utskottets utlåtande nr 7. Punkten 2. b behandlades i utskottets utlåtande nr 27. Punkterna 2. a, vad gäller kommunala folkomröstningar, och 2. d behandlas i utskottets samtidigt härmed avgivna utlåtande nr 29. Nu upptas alltså övriga delar i hemställan (punkterna 2. a, vad gäller folkomröstningar på riksplanen, och 2. c).

Tidigare motioner m. m.

Vid föregående års riksdag väcktes partimotioner från moderata samlingspartiet med synpunkter och reformkrav i samma hänseenden som avses med de delar av förevarande motioner som behandlas i detta utlåtande. *Hemställan* avsåg dels »en allsidig utredning om det statliga partistödets konstruktion och om andra i motionen berörda frågor som sammanhänger med partiernas finansiering» och dels att det i

motionerna anförda måtte beaktas i samband med arbetet på en ny författning. Motionerna avstyrktes av utskottet och avslogs av riksdagen. Utskottet hänvisar till sina utlåtanden 1969: 23 och 41 samt — vad gäller behandlingen tidigare år av partimotioner från samma parti i förevarande ämne — till sina av riksdagen godkända utlåtanden 1966: 30, 1967: 9 och 1968: 11. Utskottet hänvisar därjämte till sina utlåtanden 1969: 36 (kommunalt partistöd; riksdagen biföll s-reservationen) och 1970: 14 (grunderna för det statliga partistödet; riksdagen biföll utskottets hemställan).

Årets motioner

Liksom tidigare år upptas i årets partimotioner frågan om *folkomröstningar*. I motionerna hävdas att den representativa demokratin i vårt land kan och bör tillföras inslag av direkt demokrati i större utsträckning än hittills. Ett någorlunda flitigt använt folkomröstningsinstitut skulle, sägs det, kunna medföra en värdefull vitalisering av folkstyrelsen. De nu gällande bestämmelserna om rådgivande folkomröstning är enligt motionärerna otillräckliga. De vill ha ett folkomröstningsinstitut som kan ge garantier för att varje berörd meningsriktning själv får utforma sin frågeställning och att inga andra frågor uppställs än sådana som kan besvaras med ja eller nej. Folkomröstningar måste enligt motionärerna också kunna vara en minoritetsgaranti. Förslagsvis bör en tredjedel av riksdagen ha rätt att kräva folkomröstning. Motionärerna hemställer att den närmare utformningen av ett sådant folkomröstningsinstitut blir föremål för utredning.

Behandlingen i årets partimotioner av frågan om *partiernas finansiering* överensstämmer i huvudsak med vad som i denna del anfördes förra året. Enligt motionärernas mening har kravet på en allsidig utredning av hela problematiken kring partiernas finansiering fått ökad tyngd genom förra årets beslut om möjlighet till ett kommunalt partistöd med i princip samma uppbyggnad som det statliga stödet. Vad gäller partistöd från stat och kommun bör vid en utredning även övervägas om det inte kan finnas andra stödformer än direkta kontantunderstöd. Motionärerna anser att många värdefulla erfarenheter om hur man förbättrar arbetsvillkoren för partier och enskilda riksdagsmän kan hämtas från andra länder.

Utskottet

De frågor som aktualiseras i förevarande motionsyrkanden var föremål för riksdagens prövning senast under föregående år. I enlighet med utskottets hemställan avslög riksdagen de då väckta motionerna. Någon anledning till ändrat ställningstagande i år föreligger enligt utskottets mening inte. Utskottet vill erinra om att riksdagen genom beslut under innevarande session ånyo bekräftat att de grundläggande principerna för det statliga partistödet konstruktion inte skall frångås.

Utskottet hemställer,

att riksdagen avslår motionerna I: 269 och II: 306 i de delar som behandlats i detta utlåtande.

Stockholm den 5 maj 1970

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), fru Segerstedt Wiberg (fp), herrar Sveningsson (m), Richardson (fp), Hernelius (m), Nyquist (s), Ivar Andersson* (s), Norberg (s) och Axel Georg Pettersson (cp); samt

från andra kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Adamsson (s), Nilsson i Östersund (s), Nelander (fp), Björkman (m), fru Thunvall (s), herrar Boo (cp), Sterne (fp), Andersson i Storfors (s) och Henrikson (s).

*) Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Sveningsson, Hernelius och Björkman (alla m) vilka anfört:

Förevarande motionsyrkanden tar upp två frågekomplex av väsentlig betydelse för den svenska folkstyrelsen. Vi ansluter oss till de synpunkter motionärerna anfört. Såväl frågan om införande av ett folkomröstningsinstitut på rikspanet som de med partiernas finansiering sammanhängande frågorna bör därför enligt vår mening göras till föremål för utredning på sätt yrkas i motionerna. Vi anser sålunda att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 269 och II: 306 i motsvarande delar anholder hos Kungl. Maj:t

1) om utredning av frågan om införande av ett folkomröstningsinstitut på rikspanet; och

2) om tillsättande av en särskild utredning för allsidig prövning av de med partiernas finansiering sammanhängande frågorna.